

פרשת שמות

ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך (א, יג)

מעשה בעשיר שגידל יתום בביתו

בחומש שמות מתחילים אנו לקרוא את פרשת גלות מצרים, השיעבוד בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, ואת הגאולה המופלאה שבאה בעקבותיו, באותות ומופתים, ביד חזקה ובזרוע נטויה. והשאלה המתעוררת היא: מדוע. מדוע. לפני שהקדוש ברוך הוא לקחנו לו לעם, לפני שנתן לנו את תורתו והנחילנו את ארץ ישראל, הצריך אותנו לעבוד דרך כור הברזל! במצרים, בית העבדים הנורא? האם לא היה טבעי יותר ונינוח יותר, אילו היו בני ישראל נשארים בארץ ישראל, מתרבים בה, מקבלים את התורה ויורשים את ארצם מבלי לצאת ממנה?

לרבינו ה"בן איש חי" זצ"ל יש לכך תשובה בדרך משל, והתשובה נכונה כל כך גם לנו, ולדורנו!

משל לעשיר, שגידל בביתו יתום, מקטנותו ועד לימי בחרותו. מפיתו אכל ובביתו התגורר, ונחשב כאחד מבני המשפחה האמידה. יום אחד ישב העשיר ואכל בחברת רעייתו, ובא לפניו עני לבקש נדבה. חשב לקבל חמישה שקלים, אולי עשרה. הושיט העשיר ידו לכיסו, והוציא שטר בן מאה שקלים. היה לבו טוב עליו, ובפרץ נדיבות העניק אותו לעני. התפעל העני מן המתנה הנדיבה והחל להודות ולהלל את העשיר, ברך אותו ברכות עד בלי די. גם בצאתו מן הבית לא פסק לברך, ואף בלכתו ברחוב נשמעו ברכותיו עד לבית העשיר.

אמרה אשת העשיר לבעלה: "ראה נא כמה ברכות קיבלת עבור מאה שקלים. ויתום זה שאנו מגדלים, כבר הוצאנו עליו אלפי שקלים ומעולם לא שמעתי מפיו מלות ברכה ושבח!"

חיך העשיר ואמר: "המתיני מעט, ותקבלי תשובה לשאלתך".

קרא לאותו יתום, ואמר לו: "שמעני. כל עוד היית ילד רך בשנים, גידלנו אותך בביתנו וכל מחסורך היה עלינו. עתה גדלת והיית לאיש, יכול אתה להרוויח את לחמך בעצמך. צא איפוא מביתי, ודאג לעצמך!"

חרד הנער: "עכשיו?!"

והעשיר אישר: "עכשיו, ומיד!"

נבוך הבחור, ולא מצא מלים. קד קידה ויצא אל הרחוב. כסף לא היה לו, לא אוכל ולא מקום לינה. ישן בקרן רחוב, קם בבגדים קמוטים, ורעב ללחם. באין ברירה השכיר עצמו לסחוב סלים לעקרות בית שערכו קניות בשוק, וקיבל בשכרו שיירי ירקות. אין לקנא במצבו, ואפשר לשער את דכאונו. ביום השלישי מצאו אחד ממשרתי העשיר, ואמר לו: "אדוני קורא לך".

התייצב הנער בפני העשיר, שהתבונן בפניו הנפולים ובגדיו הקמוטים ואמר: "רואה אני שהדבר קשה עליך! תוכל לשוב ולהתגורר בביתנו כמקודם". ומיד הורה לערוך את השולחן. ישב הבחור אל הארוחה הראשונה לאחר שלושה ימים. בכל כף שהכניס לפיו הודה ושיבח את בעל הבית מטיבו, ובין מנה ומנה לא פסק להלל ולפאר את העשיר. גחן העשיר ולחש לאשתו: "הרי לך תשובה לשאלה ששאלת... אין אדם מכיר טובה על דבר שנראה לו טבעי ומובן מאליו. אותו עני קיבל נדבה שלא חלם עליה והודה עד בלי די. יתום זה רגיל היה לאכול על שולחננו, ולא חשב כלל שיש כאן טובה וחסד. רק כאשר ראה שיתכן

פרשת שמות

גם אחרת, ושאין חייבים לו דבר, מבין הוא עד כמה חייב הוא להכיר טובה...!"

כך אמר רבינו ה"בן איש חי" אילו היו בני ישראל נשארים בארצם, היו מקבלים את כל הטובות בטבעיות ובאדישות. מה עשה הקדוש ברוך הוא, הורידם למצרים, לבית עבדים, ונוכחו לדעת שמצד עצמם אין להם כלום. ואז, כאשר נגאלו "שירה חדשה שיבחו גאולים", בהכירם לדעת שהכל חסד וחנינה, ועל הכל יש להודות ולהלל!

זהו שאמרו שארץ ישראל מתנה טובה היא, ולא ניתנה אלא על ידי ייסורים. כדי שנדע להעריכה בערכה ולהודות על נתינתה! ובכל יום ויום, לפני תפילת העמידה, נצטוונו להזכיר את יציאת מצרים ולהסמיכה לתפילה. ומדוע, כדי שנזכור בתפילתנו את לקח יציאת מצרים. שנדע שכל מה שיש לנו, מתנת שמים הוא. שנשכיל לפקוח עיניים ולראות את חסד ה' על כל צעד ושעל. ולא לחכות לחולי, חלילה, כדי להודות על הבריאות. לא לחכות למצוקה, חלילה, כדי להכיר טובה על הרווחה.

ונכונים הדברים גם לגבי דורנו בכלל, הדור שלפני הגאולה. דור, שכל המסגרות מתמוטטות בו, ואין בטחון בשום דבר, יד הברזל של רוסיה התמוטטה. הכלכלה האמריקאית בשפל. התרבות האנושית התגלתה בריקנותה. תמנון הטרור משלח זרועותיו לכל קצו תבל. העולם כולו עומד בפני סימן שאלה, אם לא בפני מבוי סתום. עומדים אנו במצבו של אותו בחור רגע לפני שהוא נקרא חזרה. רגע לפני ההתגלות הגדולה, לפני ההכרזה וההכרה: "ראו עתה, כי אני אני הוא."! ואז נדע להכיר טובה, על כל החסד שבגאולה!

ופסוק מפורש הוא: "הושיענו ה' אלקינו וקבצנו מן הגויים להודות לשם קדשך."!

מקור: מעיין השבוע